

Effecten maatregelen Witterdiep

Jaarrond beschermde nesten en grote weerschijnvlinder

Datum	15 april 2020	Status	Definitief
Projectnummer	P19206	Kwaliteitscontrole	K. Breed
Auteur	D. Schut		
In opdracht van	Aveco de Bondt		

1 | Aanleiding

Nabij het plangebied Witterdiep zijn vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten (in de omgeving) aanwezig. Mogelijk komt ook de grote weerschijnvlinder voor. Deze soorten zijn wettelijk beschermd. De voorgenomen maatregelen hebben mogelijk een negatief effect op het leefgebied van de soorten, wat mogelijk leidt tot een overtreding van de Wet natuurbescherming. Deze notitie is een bureaustudie naar de effecten. Waarbij tevens eventuele mitigerende en/of compenserende maatregelen worden voorgesteld en getoetst wordt aan de Wet natuurbescherming.

2 | Beschrijving ingreep

Huidige situatie

Het onderzoeksgebied is een afwisselend landschap (foto 1 t/m 6), met extensief beheerde (veelal vochtige) graslanden, ruigte en bos. Met name in het zuidoosten van het gebied herbergen deze graslanden natuurwaarden, zoals blijkt uit de aanwezigheid van onder andere blauwe zegge.

Het bos op gemeentegrond is overwegend jong, bestaande uit onder andere zwarte els, schiet- en boswilg, Spaanse aak en Gelderse roos. De bosjes op het defensieterrein bestaan veelal uit ratelpopulier en zwarte els. Plaatselijk zijn hogere bomen(rijen) aanwezig, bestaande uit ratelpopulieren en wilgen. De graslanden zijn in extensief maaibeheer.

Centraal in het gebied ligt het Witterdiep, dit is een langzaam stromende beek van ongeveer 3 meter breed. De graslanden worden ontwatert door veelal kwelgevoede sloten. Parallel aan de A28 ligt een hoogspanningstracé, waaronder veelal ruigte te vinden is. In het noordelijkste puntje ligt het voormalige verkeerspark Assen (buiten de plangrens), dat nu aan het dichtgroeien is. Op het terrein zijn een aantal (sterk vervallen) gebouwen aanwezig. Ter hoogte van het voormalige verkeerspark is een

faunavoorziening onder de A28 aanwezig, ook onder de bruggen over het Witterdiep zijn faunavoorzieningen te vinden.

Beschrijving ingreep

In het plangebied wordt waterberging en natuurontwikkeling gerealiseerd. Hiervoor wordt onder andere het bos gekapt, vinden hydrologische maatregelen plaats die bestaan uit:

- Verondiepen van de beekloop;
- Dempen van watergangen;
- Plaatsen van diverse stuwen;
- Graven van waterbergingen;
- Verwijderen stuwen;
- Plaatsen duikers.

In de rapportage van het nader onderzoek wordt een nauwkeurige beschrijving van de ingreep opgenomen. Zie bijlage 1 voor de plank kaart.

3 | Aanwezigheid soorten

Jaarrond beschermde nesten

Voor de inschatting van de effecten op jaarrond beschermde nesten heeft Buro Bakker geen eigen veldonderzoek uitgevoerd, maar tijdens de veldbezoeken van de quickscan hier wel op gelet. De beoordeling is uitgevoerd op basis van de gegevens van Dillerop (2019) (Bijlage 2).

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de [BMP-R methode](#). Dit is de standaardwerkwijze om de territoria van jaarrond beschermde (roofvogel)soorten in kaart te brengen.

In het plangebied en de directe omgeving zijn de volgende territoria aanwezig:

- 4 territoria van de buizerd;
- 1 territorium van de wespandief;
- 1 territorium van de torenvalk.

De geschikte nestlocaties zijn de bossen en de hoogspanningsmasten. Het is niet zeker of de kaart uit bijlage 2 de exacte nestlocaties weergeeft, dit is niet te herleiden uit de notitie.

De locaties van de stippen op de kaart liggen meestal op een logische plaats voor de nestlocaties. Dit suggereert dat de nesten zijn gevonden. Enkel voor de wespandief ligt de stip niet op een logische plaats.

Daarnaast zijn in op grotere afstand van het plangebied territoria aanwezig van de buizerd (3), boomvalk (1) en torenvalk (1). Van deze territoria ligt mogelijk een deel van het foerageergebied binnen de grenzen van het plangebied.

Grote weerschijnvlinder

De grote weerschijnvlinder is niet binnen het plangebied bekend. Tijdens de quickscan (Buro Bakker rapport P19125, d.d. 15 juli 2019) is vastgesteld dat delen van het plangebied potentieel geschikt zijn voor deze soort. Aan de hand van deze bureaustudie is verkend waar het potentiële leefgebied ligt en welke mitigerende maatregelen het overtreden van de Wet natuurbescherming voorkomen.

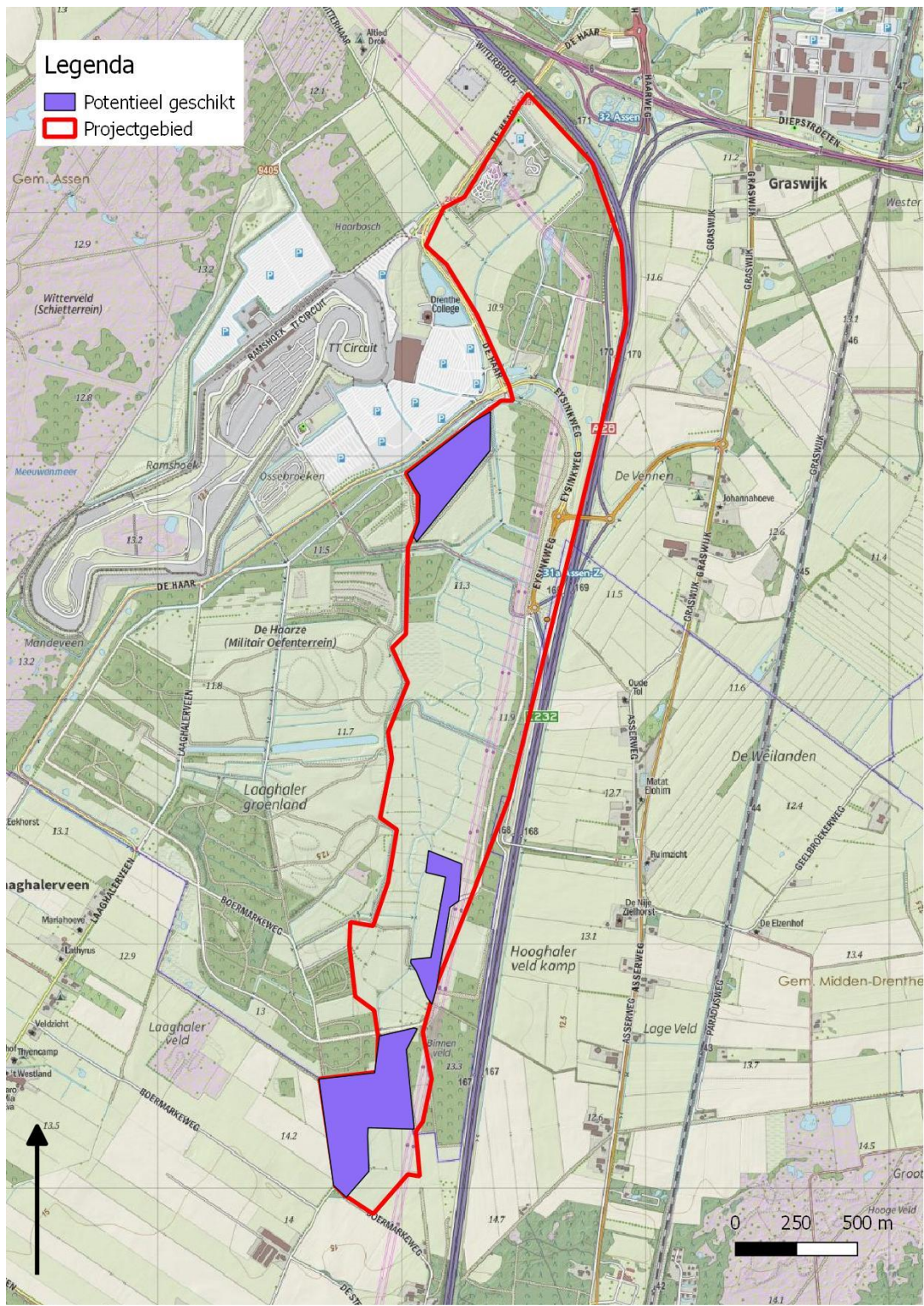
Leefgebied

De grote weerschijnvlinder heeft de boswilg als waardplant, soms vervullen de grauwe wilg en andere wilgensoorten ook deze rol. De vlinders drinken van honingdauw, sap van bloedende bomen en soms komen ze naar beneden om te drinken van plassen en kadavers (www.vlinderstichting.nl).

Nabij het Witterdiep bestaat het potentiële leefgebied uit bosranden en heggen met (bos)wilgen (foto 1). Zie figuur 1 voor de ligging. Met name het zanddepot (noordelijke deel) en het kleinschalige landschap in het uiterste zuiden van het plangebied lijken geschikt voor de grote weerschijnvlinder.

Foto 1. Potentieel leefgebied van de grote weerschijnvlinder, met op de achtergrond wilgen.

Figuur 1. Ligging van potentieel geschikte leefgebieden voor de grote weerschijnvlinder.

4 | Effectbepaling en maatregelen

4.1 Jaarrond beschermde nesten

Effecten

Doden en verwonden

Van doden of verwonden van jaarrond beschermde nesten is mogelijk als de vogels op het nest zitten als de nestlocatie vernietigd wordt. Geen van de (veronderstelde) nestlocaties van de buizerd en de torenvalk gaat verloren: volgens de plankaart blijven de bossen behouden, evenals de hoogspanningsmasten. Hiermee is geen sprake van het doden of verwonden van de buizerd en torenvalk. Omdat het onderzoek (Dillerop 2019) niet vermeld of de exacte nestlocatie is gevonden, is een negatief effect echter niet gehele uit te sluiten.

De markering van het territorium van de wespandief ligt in het grasland (bijlage 2). De wespandief broedt echter in bomen, zodat de nestlocatie waarschijnlijk is een van de nabijgelegen bossen ligt. De exacte locatie is echter onbekend. Deze bossen staan op de nominatie om gekapt te worden en hiermee bestaat de kans op het doden of verwonden van de wespandief.

Beschadigen en verstoren vaste rust- en verblijfplaatsen

Het beschadigen en / of verstoren van de vaste rust en verblijfplaatsen (de nestlocaties) kan plaatsvinden indien de nestlocaties vernietigd worden of als werkzaamheden nabij de nestlocaties voor verstoring zorgen waardoor het nest verlaten wordt. Omdat het onderzoek (Dillerop 2019) niet vermeld of de exacte nestlocaties zijn gevonden, is een negatief effect echter niet gehele uit te sluiten.

Buizerd

Geen van de nestlocaties van de buizerd gaat verloren. De bossen waarin de nesten liggen blijven behouden. De werkzaamheden leiden mogelijk tot verstoring. De verstoringsafstand van de buizerd is in 100 meter (75 meter in de nabijheid van wegen) en 50 tot 75 meter in de ([kennisdocument buizerd](#)).

Hieronder een bespreking per buizerdnest in of nabij het plangebied (zie voor de nummering bijlage 2):

- 1) Dit buizerdnest ligt ten noorden van de A28. Het plangebied ligt aan de overzijde van de snelweg. Naar verwachting is hier geen sprake van verstoring omdat de afstand tot de nestlocatie hiervoor te groot is (>100 meter) en omdat de snelweg al voor verstoring zorgt.
- 2) Nabij de nestlocatie (op circa 30 meter afstand) een zijloop van het Witterdiep gedempt. Dit leidt tot verstoring van de nestlocatie, die mogelijk het verlaten van het nest tot gevolg heeft.
- 3) Nabij (< 50 meter afstand) de nestlocatie (deze is ook door Buro Bakker in 2019 vastgesteld) zijn het ophogen van de zandbaan en het verondiepen van de waterlopen de voorgenomen werkzaamheden. Dit leidt tot verstoring van de nestlocatie, die mogelijk het verlaten van het nest tot gevolg heeft.
- 4) Deze nestlocatie ligt net buiten het plangebied. Er zijn in de directe omgeving (<100 meter) geen werkzaamheden voorgenomen, zodat verstoring op voorhand is uit te sluiten.

Wespendief

Het kappen van het bos leidt mogelijk tot het vernietigen van een vaste rust en verblijfplaats van de wespndief. Afhankelijk van de exacte locatie leidden het plaatsen van een knijpconstructie en het verwijderen van een dam en stuw mogelijk tot verstoring.

Torenvalk

Deze nestlocatie ligt net buiten het plangebied. Er zijn in de directe omgeving geen werkzaamheden gepland, zodat verstoring op voorhand is uit te sluiten.

Effecten op leefgebied

De omgeving van de vaste rust- en verblijfplaatsen vormt het foerageergebied van de jaarrond beschermde soorten. De oppervlakte hiervan verschilt per soort, maar omvat meerdere vierkante kilometers voor de aanwezige soorten.

De ingreep leidt naar verwachting tot een verminderde beschikbaarheid van muizen; de vernatting verkleint het leefgebied van soorten als de veldmuis. Voor de torenvalk en buizerd is hierdoor minder voedsel beschikbaar. De buizerd is een omnivoor die predeert op (onder andere) vogelsoorten en konijnen. Voor beide soorten prooidieren ligt in de ruime omgeving voldoende alternatief foerageergebied, bijvoorbeeld het Witterveld, het omliggende landbouwgebied en het gebied ten oosten van de A28 is geschikt. zodat naar verwachting geen sprake is van een significante afname van de oppervlakte en voedselbeschikbaarheid.

De wespndief foerageert hoofdzakelijk op nesten van (sociale) wespen en hommels. Van deze soort is bekend dat op grote afstand van het nest gefoerageerd wordt. Door de verbetering van de natuurkwaliteit neemt het aantal wespen en hommels naar verwachting toe. Het plangebied vormt een klein onderdeel van het totale foerageergebied zodat een significante afname van de voedselbeschikbaarheid niet te verwachten is.

Maatregelen

Algemeen

De onderstaande maatregelen zijn gebaseerd op de plankaart (bijlage 1). Mocht de ingreep gewijzigd worden, dan zijn mogelijk andere effecten en daarmee maatregelen nodig. In het huidige plan worden bijvoorbeeld geen nestbomen van jaarrond beschermde broedvogels gekapt. Dit echter altijd een overtreding van de Wet natuurbescherming. Omdat het onderzoek niet vermeld of de exacte nestlocatie is aangetroffen is een controle voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk.

Buizerd en wespndief

Om verstoring van de buizerdnesten 2 en 3 te voorkomen dienen de werkzaamheden binnen een straal van 50 meter van het nest buiten de meest kwetsbare broedperiode uitgevoerd te worden. De broedperiode duurt van februari tot en met augustus ([kennisdocument buizerd](#)). Zodat de werkzaamheden plaats kunnen vinden in de periode september – januari. De werkzaamheden dienen onder ecologische begeleiding plaats te vinden. Werkzaamheden binnen een straal van 100 meter dienen eveneens onder ecologische begeleiding plaats te vinden om verstoring te voorkomen.

Het doden van de wespndief en beschadigen van de nestplaats is te voorkomen door de nestlocatie te behouden. Aangezien de exacte locatie niet bekend is, dient deze opgezocht te worden. De beste periode hiervoor is de winter, als de bomen geen bladeren hebben.

Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden binnen de verstoringsafstand van 100 meter ([profielen vogels: wespndief](#)) van het nest buiten de meest kwetsbare broedperiode en onder ecologische begeleiding uitgevoerd te worden. De broedperiode duurt van mei tot en met september

(<https://www.sovon.nl/nl/soort/2310>), zodat de werkzaamheden plaats kunnen vinden in de periode oktober – april.

De wespandief is een flexibele soort die jaarlijks op andere locaties kan broeden, daarom is een controle van alle te kappen bossen (ook voor andere soorten) aan te bevelen. Juridisch is de nestlocatie echter voor een periode van vijf jaar als vaste rust en verblijfplaats gezien. Dit heeft tot gevolg dat ook als de wespandief er in het jaar van de werkzaamheden niet broedt, toch een ontheffing aangevraagd dient te worden. Voor de nestlocatie dient dan compensatie gerealiseerd te worden.

4.2 Grote weerschijnvlinder

Effecten

Doden en verwonden

Het kappen van (bos) wilgen kan leiden tot het doden of verwonden van (rupsen van) de grote weerschijnvlinder. Volgens de plankaart (bijlage 2) vinden echter geen kapwerkzaamheden plaats binnen het potentiële leefgebied van de grote weerschijnvlinder zodat geen sprake is van het doden of verwonden.

Beschadigen en verstoren vaste rust en verblijfplaatsen

De grote weerschijnvlinder kent geen vaste rust en verblijfplaatsen. Deze kunnen logischerwijs niet beschadigd of vernield worden.

Effecten op leefgebied

Vernatten

De hydrologische maatregelen leiden tot een fluctuerende waterstand en een netto waterstandsverhoging. Dit kan een effect hebben op de waardplanten en de voedselbomen.

Wilgen staan op natte groeiplaatsen en kunnen goed omgaan met een (tijdelijk) hoog waterpeil waarbij de wortels geheel onder water staan. Hierdoor treedt geen sterfte op zodat geen sprake is van verlies van kwaliteit of oppervlakte van het leefgebied. Het ligt zelfs voor de hand dat de oppervlakte van het leefgebied toeneemt: ten eerste omdat nieuwe houtwallen worden aangelegd en ten tweede doordat het natte oppervlak in het plangebied toeneemt. Dit biedt kansen voor wilgen om de kiemen. Ook het fluctuerende waterpeil leidt tot beter kiemomstandigheden.

De voedselbomen (zoals eiken, lindes of populieren) staan meestal op drogere standplaatsen dan de wilgen. Naar verwachting is de waterstandsstijging hier niet dusdanig dat sterfte op treedt. Ook is het maar de vraag of er essentiële voedselbomen aanwezig zijn, in het plangebied staan vaak meerdere bomen op korte afstand van elkaar. Er zijn dus meerdere bomen die dezelfde functie kunnen vervullen.

Kapwerkzaamheden

Kapwerkzaamheden van wilgen en/of de voedselbomen leiden tot een afname van de oppervlakte geschikt leefgebied. In het potentiële leefgebied van de grote weerschijnvlinder wordt opschot gekapt, de houtwallen blijven behouden. Dit leidt mogelijk tot het vernietigen van leefgebied van de grote weerschijnvlinder indien wilgen verwijderd worden.

Maatregelen

Mochten kapwerkzaamheden gaan plaatsvinden dan dienen de wilgensoorten gespaard te blijven of aanvullend onderzoek plaats te vinden.

5 | Toetsing Wet natuurbescherming

Jaarrond beschermde vogels

De ingreep leidt mogelijk tot verstoring van twee nestlocaties van de buizerd en tot mogelijk verlies van een nest van de wespandief. Mits de mitigerende maatregelen voor de buizerd worden toegepast, is voor deze soort geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming.

Voor de wespandief dient de exacte nestlocatie vastgesteld te worden. Als nabij de nestlocatie gewerkt wordt dient dit buiten de kwetsbare broedperiode te gebeuren om overtreding te voorkomen. Indien het bos met de nestlocatie gekapt wordt is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming (verlies vaste rust en verblijfplaats) waarvoor een ontheffing aangevraagd dient te worden.

Grote weerschijnvlinder

De ingreep heeft geen significant negatief effect op het leefgebied van de grote weerschijnvlinder indien wilgen bij de kapwerkzaamheden gespaard blijven. Hiermee is geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Het aanvragen van een ontheffing is hiermee niet aan de orde.

Mochten kapwerkzaamheden gaan plaatsvinden dan dienen de wilgensoorten gespaard te blijven of aanvullend onderzoek plaats te vinden om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

6 | Conclusie

Jaarrond beschermde nesten

- In het plangebied zijn twee nesten van de jaarrond beschermde buizerd en één van de wespandief aanwezig. De maatregelen leiden enkel tot verstoring van nesten.
- Twee buizerdnesten liggen nabij het plangebied, maar buiten de invloedssfeer van de ingreep.
- Het kappen van bomen is een overtreding van de Wet natuurbescherming. De exacte nestlocaties zijn tijdens het onderzoek meestal niet vastgesteld, zodat voorafgaand aan de werkzaamheden een controle dient plaats te vinden of nesten aanwezig zijn.
- De verstoringafstand van de buizerd is in 100 meter (75 meter in de nabijheid van wegen), in het broedseizoen is deze afstand 50 meter. Voor de wespandief is de verstoringafstand 100 meter. Werkzaamheden binnen deze verstoringafstanden dienen buiten de meest kwetsbare periode en onder ecologische begeleiding plaats te vinden.

Grote weerschijnvlinder

- Voor de grote weerschijnvlinder is geschikt habitat aanwezig. De soort is niet in het plangebied vastgesteld. Door het potentiële leefgebied te behouden wordt de Wet natuurbescherming niet overtreden.
- Het kappen van wilgen(opschot) leidt mogelijk tot het doden en/of verwonden van rupsen en vernietiging van leefgebied.
- Door wilgen te sparen wordt overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen of dient nader onderzoek plaats te vinden.

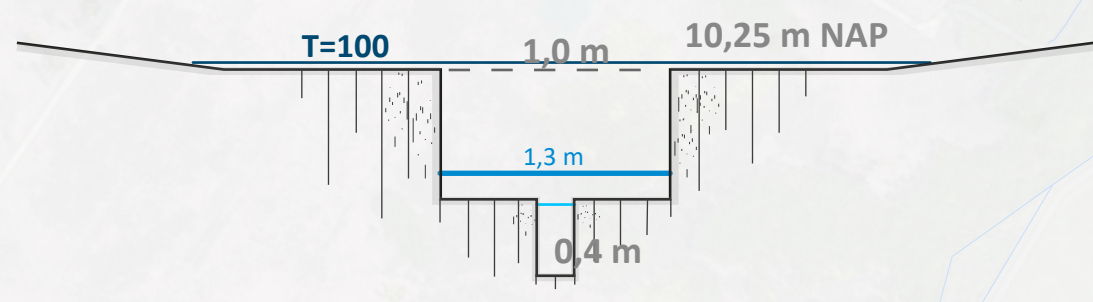
Bijlage 1

Plankaart Witterdiep

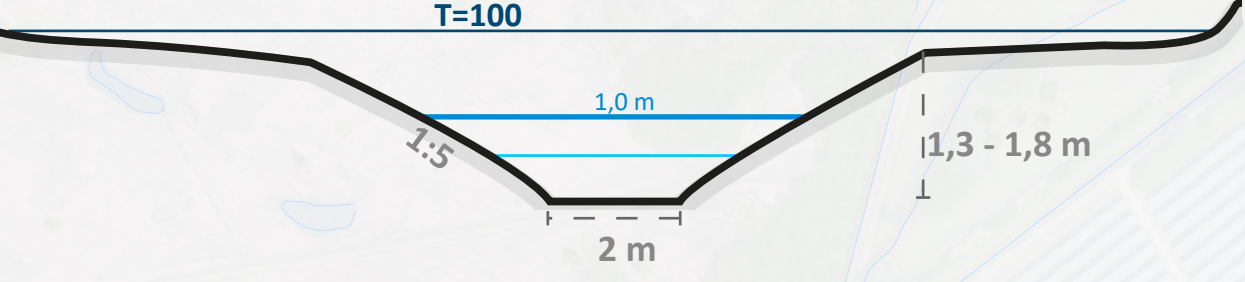
PRINCIPE PROFIELEN

Waterstand 0,25Q (100-150 dgn/jaar) 0,5Q (10-20 dgn/jaar) 2Q (T=100, 1 x 100 jaar)

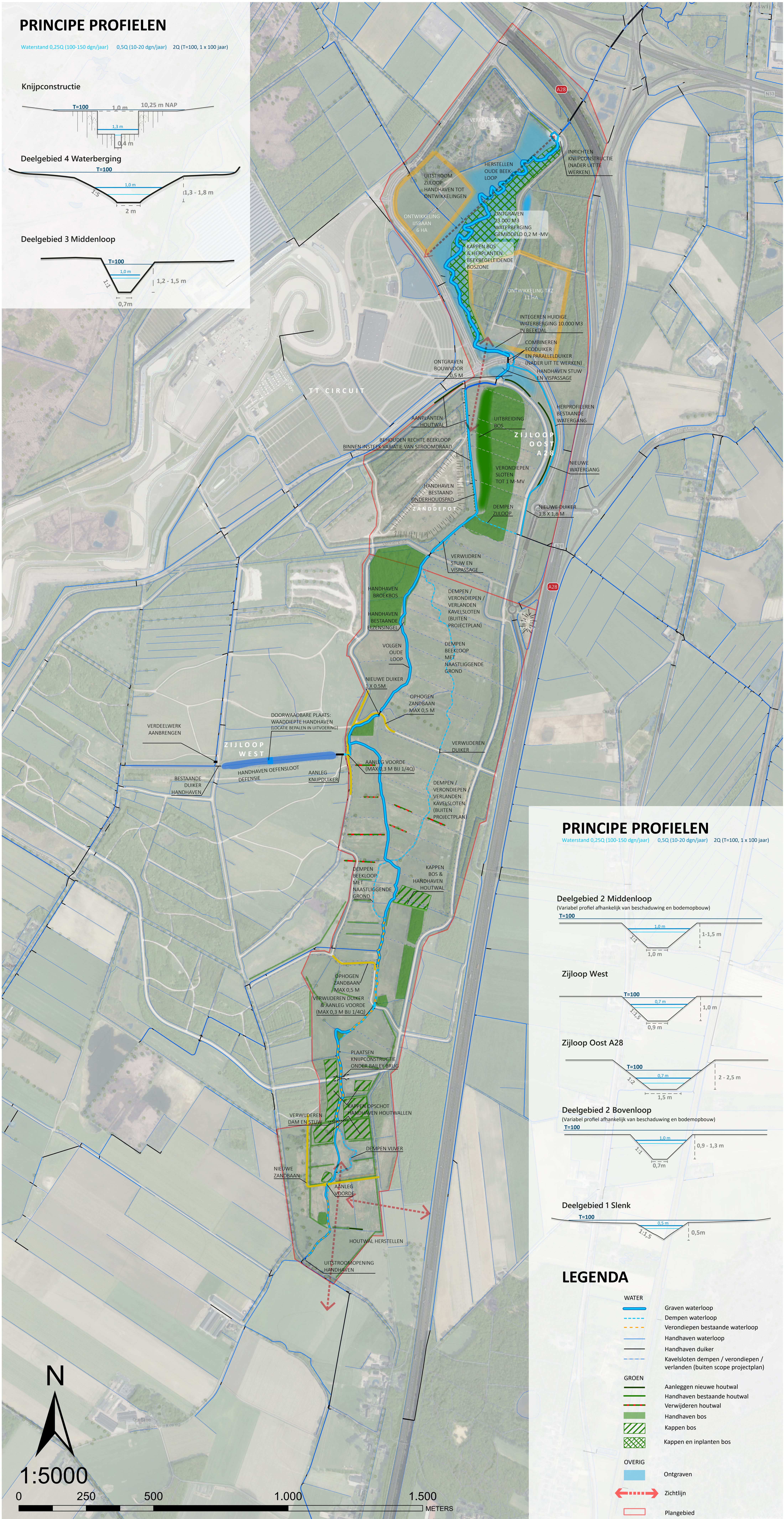
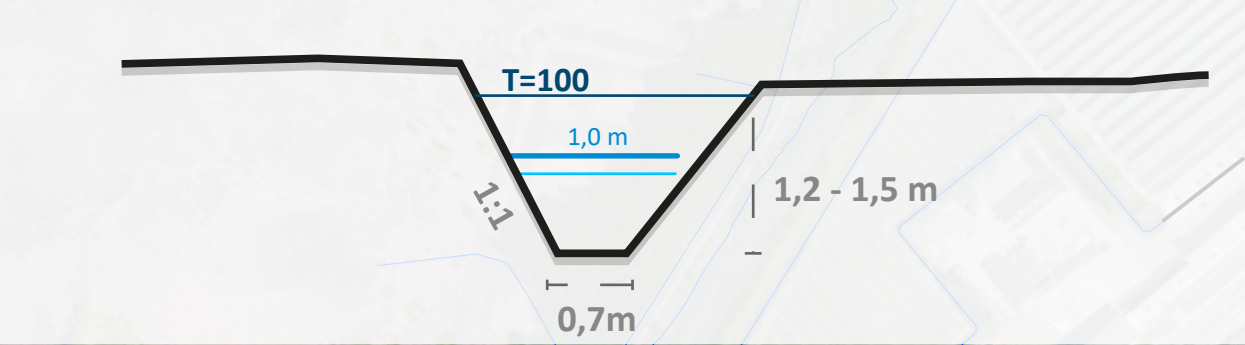
Knijpconstructie

Deelgebied 4 Waterberging

Deelgebied 3 Middenloop

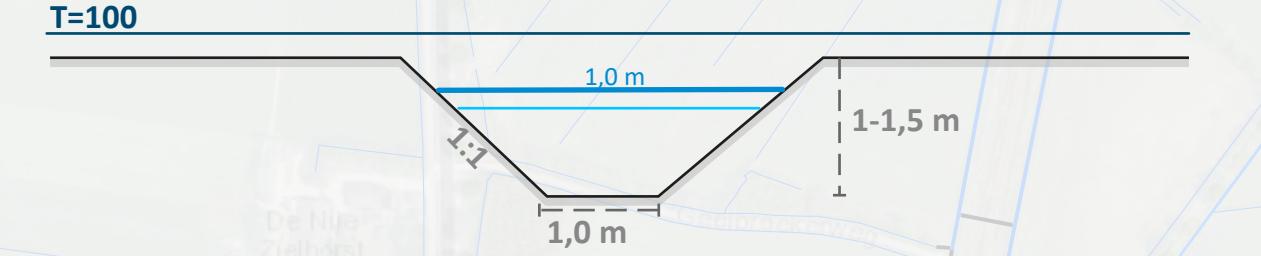

PRINCIPE PROFIELEN

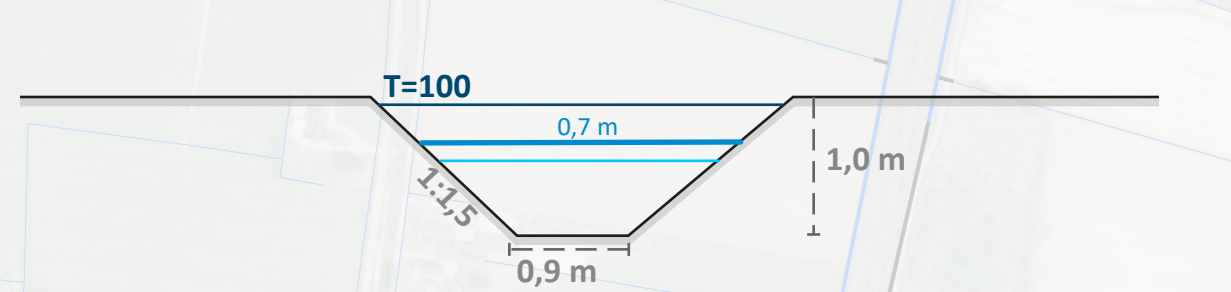
Waterstand 0,25Q (100-150 dgn/jaar) 0,5Q (10-20 dgn/jaar) 2Q (T=100, 1 x 100 jaar)

Deelgebied 2 Middenloop

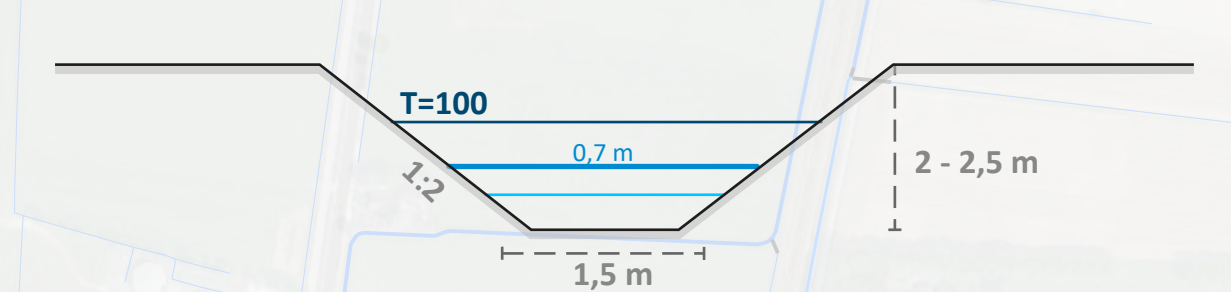
(Variabel profiel afhankelijk van beschaduwing en bodempopbouw)

Zijloop West

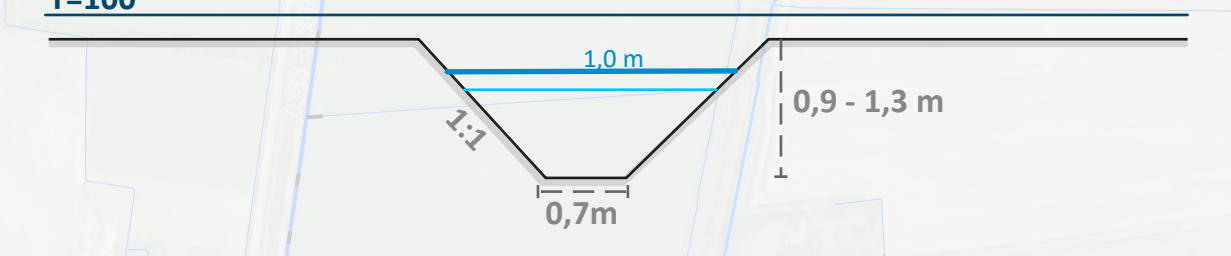

Zijloop Oost A28

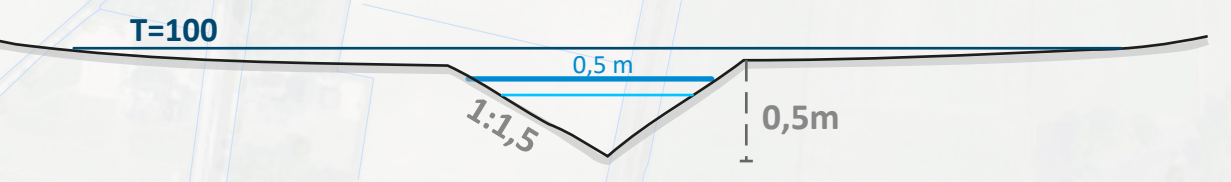

Deelgebied 2 Bovenloop

(Variabel profiel afhankelijk van beschaduwing en bodempopbouw)

Deelgebied 1 Slenk

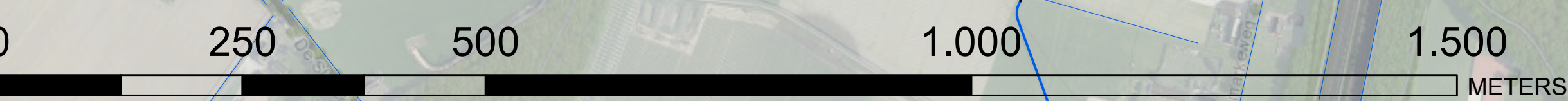

LEGENDA

WATER	Graven waterloop
	Dempen waterloop
	Verondiepen bestaande waterloop
	Handhaven waterloop
	Handhaven duiker
	Kavelsloten dempen / verondiepen / verlanden (buiten scope projectplan)
GROEN	Aanleggen nieuwe houtwal
	Handhaven bestaande houtwal
	Verwijderen houtwal
	Handhaven bos
	Kappen bos
	Kappen en inplanten bos
OVERIG	Ontgraven
	Zichtlijn
	Plangebied

1:5000

Bijlage 2

Resultaten inventarisatie jaarrond beschermde vogels (Dillerop 2019).

